

DE KONING, DE ZON, DE DOOD

Yuri Herrera

De koning, de zon, de dood

Vertaald uit het Spaans
door Heijjo Alting

WERELDBIBLIOTHEEK · AMSTERDAM

De vertaler ontving voor deze vertaling een werkbeurs van het Nederlands Letterenfonds.

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

De koning, de zon, de dood bevat drie romans van Yuri Herrera, waarvan er twee eerder zijn gepubliceerd: *Kroniek van een bofzanger* en *Voortekenen van het einde van de wereld*.

De transmigratie der lichamen verschijnt hier voor het eerst in vertaling.

Oorspronkelijke titel *Trabajos del reino*

© 2008 Yuri Herrera en Editorial Periférica

© 2013 Nederlandse vertaling Heijo Alting /

Uitgeverij Wereldbibliotheek

Oorspronkelijke titel *Señales que precederán al fin del mundo*

© 2009 Yuri Herrera en Editorial Periférica

© 2014 Nederlandse vertaling Heijo Alting /

Uitgeverij Wereldbibliotheek

Oorspronkelijke titel *La transmigración de los cuerpos*

© 2013 Yuri Herrera en Editorial Periférica

© 2017 Nederlandse vertaling Heijo Alting /

Uitgeverij Wereldbibliotheek

De koning, de zon, de dood

© 2017 Nederlandse vertaling Heijo Alting /

Uitgeverij Wereldbibliotheek

Omslagontwerp Jan Martin Wilschut

Omslagillustratie © Tony Moya 2016

NUR 302

ISBN 978 90 284 2683 2

www.wereldbibliotheek.nl

INHOUD

<i>Kroniek van een hofzanger</i>	7
<i>Voortekenen van het einde van de wereld</i>	103
<i>De transmigratie der lichamen</i>	179

KRONIEK VAN EEN HOFZANGER

Voor Florencia

Lobo kende het bloed, en hij zag dat het zijne anders was. Hij kon het zien aan de manier waarop de man de ruimte vulde: waardig, met een air van alwetendheid, alsof hij was geweven van een fijner garen. Ander bloed. De man zette zich aan een tafeltje en zijn lijfwacht vormde achter hem een halve kring.

Vol bewondering aanschouwde hij hem in het gouden avondlicht, dat door een luchtgat in de muur naar binnen viel. En hoewel hij nooit eerder in de buurt van dit soort mensen was geweest, wist hij zeker dat hij deze scène al eens had gezien, dat ergens was bepaald dat deze man en zijn gevolg respect afdwongen, dat hij zich in hun aanwezigheid plotse-ling voelde groeien. Hij herkende zijn manier om te gaan zitten, die voorname oogopslag, de luister, en toen zijn blik op zijn sieraden viel, wist hij: het is een Koning.

De enige keer dat Lobo naar de bioscoop was geweest had hij een film gezien waarin precies zo'n man voorkwam: sterk, imposant, iemand die de wereld bestiert. In de omgeving van die Koning kreeg alles zin. De mannen vochten voor hém, de vrouwen baarden voor hém; hij beschermde en begunstigde, en aan zijn goedertierenheid ontleende ieder in zijn rijk een eigen plaats. Maar de mannen die deze Koning hier vergezelden, waren geen eenvoudige vazallen. Ze waren het Hof.

Lobo voelde een steek van jaloezie, die in milde afgunst omsloeg toen hij inzag dat dit de belangrijkste dag van zijn leven was. Nooit eerder had hij zo dicht bij iemand die het leven zin geeft mogen verkeren. Dat had hij niet eens durven hopen. Sinds zijn ouders hem op de wereld hadden geschopt om hem gauw weer aan zijn lot over te laten, waren zijn dagen getekend door stof en stekende zon.

Een rochelstem leidde hem van de Koning af. Het was een zatlap, die hem opdroeg iets te zingen. Lobo gehoorzaamde. Eerst wat afwezig, omdat hij nog trilde van ontroering, maar al snel trof hij met datzelfde sentiment de noten beter dan hij ooit voor mogelijk had gehouden en stroomden de woorden uit zijn mond alsof hij ze voor het allereerst articuleerde, alsof hij werd overweldigd door blijdschap omdat hij ze had gevonden. Hij voelde de ogen van de Koning in zijn rug en merkte dat het stil werd, dat de dominospelers hun stenen met de stippen omlaag op de formica tafeltjes lieten zakken om naar hem te luisteren. Toen het lied was afgelopen zei de zatlap Bis, Bis, en nog eens Bis, en terwijl Lobo steeds bezielder voortzong, werd de zatlap almaar zatter, lalde soms een stukje mee, spoog dikke fluimen in het zaagsel op de vloer of schaterde het uit met zijn kompaan, die net zo ver heen was. Ten slotte zei hij Genoeg, en Lobo hield zijn hand op. De zatlap betaalde en Lobo zag dat het te weinig was, dus hield hij opnieuw zijn hand op.

‘Meer is er niet, zangertje, de rest steek ik in de tequila. Je mag van geluk spreken dat je zo veel vangt.’

Lobo was het niet anders gewend. Die dingen gebeurden. Hij wilde zich al met een gebaar van Ach ja afwenden, toen achter hem een stem klonk: ‘Geef de artiest zijn geld.’

Lobo keek om en zag hoe de Koning de zatlap met zijn blik doorboorde. Zijn woorden hadden dodelijk kalm, als een bevel geklonken, maar de dronkaard wist niet wanneer hij moest inbinden en zei: ‘Welke artiest? Ik zie alleen deze stumper, en die heb ik al betaald.’

‘Geen smoesjes, vrind,’ zei de Koning nu scherper. ‘Betaal en zwijg.’

De zatlap stond op en zwalkte naar het tafeltje van de Koning. De lijfwachten stonden meteen paraat, maar de Koning gaf geen krimp. De zatlap deed nu zijn best om hem recht in de ogen te kijken en zei: ‘U ken ik wel. Ik weet wat ze over u zeggen.’

‘O ja? Wat dan?’

De zatlap grinnikte. Hij krabde onbeholpen aan zijn stoppelbaard.

‘Nee, niet over uw zaken, dat weet toch iedereen... Ik bedoel dat andere.’

En opnieuw grinnikte hij.

Het gezicht van de Koning betrok. Hij kantelde zijn hoofd iets achterover en stond op. Hij gebaarde zijn lijfwachten op hun plaats te blijven, liep naar de zatlap en greep hem bij zijn kin. De man probeerde zich los te worstelen, tevergeefs. De Koning bracht zijn mond tot bij zijn oor en fluisterde: ‘Volgens mij heb jij helemaal niks gehoord. En weet je waarom? Omdat de doden niet zo’n best gehoor hebben.’

Hij drukte een pistool in zijn buik alsof hij er zijn ingewanden mee wilde betasten, en schoot. Eén droge knal, het stelde niets voor. De zatlap rolde met zijn ogen, zocht houvast aan een tafeltje, struikelde en viel. Onder zijn lichaam welde

een plas bloed. De Koning richtte zich tot zijn kompaan en vroeg: 'Wou u ook nog iets zeggen?'

De andere dronkaard greep zijn hoed en maakte zich uit de voeten met een gebaar van Ik heb niks gezien. De Koning boog zich vervolgens over het lijk, stak twee vingers in een zak en haalde een bundeltje biljetten te voorschijn. Hij nam er een paar af en gaf die aan Lobo, waarna hij de rest terugstopte.

'Uw loon, artiest.'

Lobo pakte de biljetten aan zonder ernaar te kijken. Hij zag alleen de Koning, dronk zijn beeld in. En zo stond hij nog steeds toen de Koning zijn lijfwachten een teken gaf en ijsig kalm de kroeg uit liep. Lobo bleef naar de nazwaaiende saloondeurtjes staan staren en bedacht dat er voortaan een nieuwe reden was waarom de kalender geen nut had: geen enkele datum had nog betekenis, alleen deze, omdat hij nu eindelijk zijn plaats in de wereld had gevonden. En ook omdat hij iets over een geheim had opgevangen dat hij graag, alle-
jezus graag, wilde bewaren.

S tof en stekende zon. Stilte zo ver het oor reikte. Een vervallen huis waar geen woord werd gewisseld. Zijn ouders, twee sukkels die op dezelfde plek waren gestrand, hadden elkaar niets te zeggen. Zodoende stremden Lobo's woorden eerst op zijn lippen en later in zijn vingers. Op school zat hij net lang genoeg om een vluchtige indruk te krijgen van het harmonische ritme waarin de letters samenklonterden en uiteenweken. Dat deze heldendaad onopgemerkt bleef, kwam doordat Lobo zich had teruggetrokken in de eenzaamheid van zijn schrift, want op het schoolbord zag hij enkel wazige lijntjes en de leraar dacht dat hij achterlijk was. Toch kreeg hij puur door eigen inzet de gewoonten van de lettergrepen en accenten onder de knie voordat hij de straat op werd gestuurd, waar hij met gedichtjes in ruil voor medelijden en kleingeld de kost moest verdienen.

De straat was vijandig gebied, het toneel van een grimmige strijd waarvan hij de regels niet kende, een plek waar hij zich staande hield dankzij de troostende refreintjes die hij in zijn hoofd herhaalde, en dankzij het publieke woord: affiches, kiosken en uithangborden waren zijn verweer tegen de chaos. Soms stond hij even stil op de stoep om zijn blik een paar keer langs een willekeurig spervuur van woorden te laten glijden, en dan vergat hij zijn rauwe omgeving.

Op een dag drukte zijn vader hem een accordeon in de handen en instrueerde hem droog, alsof hij liet zien hoe je een deur opendeed, hoe hij de toetsen rechts moest combineren met de bassen links en hoe hij aan de balg moest trekken en duwen om de klanken kleur te geven.

‘En hou ’m goed vast, jongen,’ zei hij, ‘want ’t is je brood.’

De volgende dag vertrok hij naar de andere kant. Lobo en zijn moeder wachtten tevergeefs. Later ging zij hem achterna zonder zelfs maar te beloven dat ze terug zou komen. De accordeon liet ze bij Lobo, zodat hij er de kroegen mee af kon gaan. Daar leerde hij dat bolero’s wel wat sentiment verdroegen, maar dat je corrido’s uit volle borst moest zingen, terwijl je het verhaal voor je zag. Verder openbaarden zich de volgende waarheden aan hem: het leven bestaat uit tegenspoed en wachten, er is een God die zegt Hou vol want de dingen zijn zoals ze zijn, en, misschien de belangrijkste: hou afstand als iemand over zijn nek gaat.

Op de kalender, die absurde uitvinding, keek hij nooit omdat alle dagen toch op elkaar leken: langs de tafeltjes gaan, vragen of de mensen een lied willen horen, je hand ophouden en je zakken met wisselgeld vullen. Dagen kregen pas een naam als iemand uit mededogen met zichzelf of met een ander zijn pistool trok en het wachten bekortte, of wanneer Lobo weer eens werd verrast door het groeien van zijn mannelijkheid en plotseling opkomende plukjes haar, of wanneer een knetterende koppijn hem urenlang aan bed gekluisterd hield. Aan dat soort terminale of grillige gebeurtenissen mat hij de tijd af. Daar gingen zijn dagen mee heen.

En met zijn lessen in het bloed: hoe het gistte in het gespuis

dat hem met de woorden Kom jongen, kom eens hier, naar een donker hoekje wilde lokken; hoe het stremde in de aderen van de bangeriken die lachten terwijl er niks te lachen viel; hoe het verwaterde in de sentimentele wrakken die met de jukebox keer op keer dezelfde wond openreten; hoe het versteende in ongere types die loerden op een kans om anderen een loer te draaien.

Elke avond keerde Lobo terug naar zijn kartonnen doos, waar hij zijn blik over de wanden liet dwalen terwijl hij de woorden in zich voelde wassen.

En hij begon corrido's te schrijven: ballades over dingen die anderen hadden meegemaakt. Hij was zo groen als gras, maar wist alles van de liefde, harkte gezegden en volkswijs-heden bij elkaar, zette die op muziek en verkocht ze. Maar het was allemaal herhaling, een afspiegeling van wat anderen hem hadden verteld. En al had hij het idee dat er meer in zat, hij wist niet hoe hij het moest aanpakken: alles was al eens gezegd en wat had het voor zin? Zodoende restte hem niets dan wachten, doorgaan, wachten. Waarop? Een wonder.

Het was zoals hij zich paleizen altijd had voorgesteld. Met zuilen, in elk vertrek standbeelden en schilderijen, canapés waarover dierenhuiden waren gedrapeerd, vergulde deurklinken en plafonds waar je zelfs op je tenen niet bij kon. En vooral veel mensen. Al die mensen die met grote stappen door de gangen schreden. Heen en weer, voor hoogdringende zaken of om gezien te worden. Mensen uit alle windstreken, elke uithoek van de bekende wereld, van voorbij de woestijn. Er waren er zelfs, zo waar als God leeft, die de zee hadden gezien. En vrouwen met de gang van een luipaard, reusachtige krijgers met littekens als medailles in hun gezicht, en ook indianen, negers en zelfs een dwerg zag hij. Hij schoof aan bij kringetjes en spitste zijn oren om zijn honger naar kennis te stillen. Ze hadden het over bergketens en wouden, baaien en heuvels, in tongvallen die hij nog nooit had gehoord: exotische accenten die rezen en daalden alsof ze met elke zin een berg beklommen en weer afdaalden; die lui waren duidelijk niet van het vlakke land.

Lang geleden, nog met zijn ouders, was hij al eens in deze buurt geweest. Maar toen was het nog een vuilnisbelt, een haard van infectie en smerigheid. Wie had toen gedacht dat deze plek een baken van licht zou worden? Aan zulke dingen zag je toch hoe groots een Koning was: zo'n man streek tus-

sen de gewone mensen neer en veranderde afval in goud. Wie hier nu kwam, zag hoe een afgelegen stuk woestijn was omgetoverd tot een trotse koningsburcht omringd door muren, hekwerken en uitgestrekte tuinen. Een glorieuze stad aan de rand van een andere stad, waar de ellende zich straat na straat scheen te herhalen. Hier gooiden de mensen die af en aan liepen zelfverzekerd de schouders naar achteren omdat ze deel uitmaakten van deze welvarende macht.

De Artiest móést er gewoon bij horen.

Hij had gehoord dat er die avond feest zou zijn, zich bij het Paleis aangediend en daar zijn enige troef getrokken: 'Ik kom zingen voor de Koning.'

De bewakers bekeken hem als een straathond, deden hun mond niet open. De Artiest herkende er een van de ontmoeting in de kroeg en zag dat de man hem ook herkende.

'U hebt gemerkt dat hij mijn liederen graag hoort. Laat me voor hem zingen, hij zal u dankbaar zijn, u zult het zien.'

De bewaker fronste zijn wenkbrauwen alsof hij de risico's afwoog. Daarna liep hij naar de Artiest, zette hem tegen een muur en doorzocht zijn zakken. Toen hij had vastgesteld dat er geen gevaar was, zei hij: 'Het is voor jou te hopen je in de smaak valt.' Hij sleurde hem mee het Paleis in en zei: 'Want hier geldt: wie het verknalt, is de lul.'

Toen het feest begon wist hij geen raad met zichzelf en dus besloot hij maar wat rond te lopen tussen de gasten. Totdat het bandje begon te spelen en er een horizon van hoeden oprees om zich op de dansvloer in het strijdgewoel te storten. Armen omsloten tailles en voor de Artiest het wist, werd hij door heupen en ellebogen rondgekaatst. Een verrukkelijke

schermutseling. Week hij uit naar links, dan deed een paartje drie passen naar die kant, week hij uit naar rechts, dan zwierde het volgende danspaar hem zowat omver. Uiteindelijk vond hij in een hoek een veilig heenkomen en kon hij toekijken zonder in de weg te staan: wat een modieuze hoeden, wat een beheerst geweld waarmee ze hun dijen voor zich uit duwden, wat een gouden sieraden, overal waar hij keek.

Vandaar ook dat hij stomverbaasd was toen iemand hem vroeg: 'Is het een beetje om aan te zien, amigo?'

De Artiëst keek over zijn schouder en zag een pafferige, gesoigneerde, bijna blonde heer die hem vanuit zijn stoel aankeek met een blik van En...? Lobo knikte. De man wees naar de stoel naast zich en gaf Lobo een hand. Hij noemde een naam gevolgd door een nadrukkelijk 'Juwelier. Al het goud dat hier blinkt, komt van mij. En wat doet u?'

'Ik schrijf liederen,' zei de Artiëst. En hij zat nog niet, of hij bedacht dat hij dát voortaan aan zijn naam kon toevoegen: Artiëst, ik schrijf liederen.

'Welnu maestro, neem er eentje: er is genoeg voor een fikse binnenbrand.'

Het was inderdaad een drankovergoten feest. De tafels stonden afgeladen vol met whisky, rum, brandy, tequila, bier en sotol, zodat niemand zich kon beklagen over de gastvrijheid. Meisjes in zwarte minirokjes schonken bij zodra je je glas optilde, en als je wou kon je ook zelf inschenken zoveel je aankon. Bovendien rook het veelbelovend naar geit en ander vlees aan het spit. Een serveerster drukte hem een bier-tje in de hand, maar hij liet het staan.

'Denk niet dat 't hier altijd feest is,' zei de Juwelier. 'De